

כי המאור שבה משיבם למוטב!

להאיר

עלון תורני שבועי בהלכה ובאגדה

בית מדרש 'להאיר' מאהל לככל קוראי העלון ולכלל בית ישראל פסח כשר ושמח

מצורע - פסח

שבת הגדול תשפ"ד

גיליון 481

כניסת שבת: 18:45

צאת השבת: 19:54

ר"ת: 20:33

חמץ או מצה?

הרב יעקב שניאור שליט"א

אלו שמנפחים את העיסה ועושים אותה לחמץ ובעלת מראה יפה. כך הוא היצר הרע אינו אלא רוח ודמיון בעלמא, נראה כהר גבוה אינו אלא כחוט השערה, על נקרא בפי חז"ל (ברכות ז.) 'שאר שבעיה'. וכתב בספר (משנת חסידים מסכת נטין פ"ג מ"ד) בשם רבינו האר"י ז"ל שכל הנזהר ממשוה חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה שחמץ בגימטריא פגימה.

בעזרת הדמיון מרמה ומשטה היצר הרע בכל באי עולם, והם, ונודה על האמת אף אנו לפעמים נופלים במצודתו. לכל אחד נדמה כי הקסם שמציע לו עולם הדמיון, הוא בדיוק מה שהיה חסר לו כדי להרגיש סיפוק והנאה, אולם לבסוף מתברר כי הכל היה דמיון ותו לא. הכל נותר כשהיה, גם לאחר ההליכה שולל אחר קיסמו.

מעשה היה, באדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצ"ל, פעם אחת הגיע הרבי אל ביתו של העשיר המפורסם אנשיל רוטשילד ז"ל. רוטשילד רחש לרבי כבוד גדול, והראה לו את עושרו, הוא התפאר לפניו בעיקר בבית המפואר השוכן באחוזהו, שאין נכנסים אליו כלל במשך כל ימות השנה. הבית הזה שמור מכל פירוד ולו הזעיר ביותר של חמץ, מכל הבתים שבעולם הוא הבית היחיד שבו אין מלחמה על החמץ, מאחר ולא נכנס בו חמץ, אמר אנשיל וציפה לשמוע מהרבי דברי שבח על הנהגה זו. הרבי הישר מבט אל רוטשילד, ואמר: "ידידי היקר סבי הדברי חיים מצאנז, היה מחיל מהונו לדקדק בכל המצוות, ומעולם לא עלה על דעתו להחמיר להכין בית מיוחד לפסח... הן יודיע אתה מדוע? מפני שהחכמה היא לבער את החמץ, לעמוד במערכה מול היצר ולנצחו, לסרוק את עבודתנו לבער מקרבנו את היצר ולהוסיף רק קוצו של יו"ד שהוא שינוי קל.

לאחר מאה ועשרים שנה כשיעמוד האדם לפני בית דין של מעלה ישאל שאלה פשוטה: חמץ או מצה? בתחילה הוא לא יבין את השאלה ואז ישאלו בשנית היית בעולם שנים רבות האם החמצת את חיך או מיצית אותם? המתנה הגדולה ביותר שיש לאדם בעולמו הוא הזמן, והוא לא עוצר לרגע.

הבה ונמצה את חיינו ונמלא אותם בתורה ומצוות ומעשים טובים, כל שניה בעולם הזה היא זכות לתקן לשפר ולהוסיף אור בעולמו של הקב"ה, חמץ או מצה? מעכשיו בוודאי מצה.

בחג פסח ישנם שני ציונים מן התורה האחד לסלק את החמץ מהבית שלא יראה ולא ימצא, עליו להוציא מקרבנו את החמץ ולבדוק בחורים ובסדקים שחלילה לא יישאר בהם פירור של חמץ. מאידך ישנה מצוה לאכול כזית מצה לביל הפסח 'בערב תאכלו מצות'. מצה מהודרת. החיטים שנמרות בהקפדה משעת קצירה ולאחר שנשחטו ונהיו לקמח, לשים אותם במים שלנו עד שאופים את המצות בתנור עד ח"י רגעים.

רבים ושלמים מעם ישראל על אף שאינם מקפידים לשמור את מצוות התורה בשאר ימות השנה, בהתקרב חג הפסח מסלקים את החמץ מהבית ואוכלים מצות לביל הסדר. וכך מסופר על סגורן של

ישראל רבי לוי יצחק מברדיצבוב זצ"ל, שבעיצומו של חג הפסח הלך בסמטאות העיירה ועבר מסוחר לסוחר בבקשו אחר סחורה מזרחית בקבוק של שתיה חריפה או שמא שעונים או סגירות. "אין בעיה", ענו לו כולם: "גש איתנו הצידה ונסתדר..." כי בכיסי המעיל הפנימיים חבוייה לה כל הסחורה המזרחית שאתה מבקש". או אז ניגש רבי לוי יצחק ליהודי פשוט שעבר ברחובה של עיר, ואמר לו: "רבי יהודי, האם יש לך במקרה מעט חמץ למכור לי?". "חס וחלילה!" נרעש היהודי, "אין בידי אפילו פירור חמץ, וכי כיצד עלה על דעתו של כבוד הרב שיהיה חמץ ברשותו ולו גרגיר בודד?". וכך חזרה לה אותה התשובה מכל יהודי שאלי פנה רבי לוי יצחק בשאלה הזו.

לבסוף פנה רבי לוי יצחק לקב"ה ואמר בקול: 'דיבוננו של עולם,

ראה נא כמה בניך מכבדים אותך, הרי שלטון בשר ודם האוסר להבריח סחורה, מעמיד רבבות של שוטרים וחילים כדי לפקח על הגבולות ועל השווקים, אך בכל זאת אין כל בעיה למצוא את האנשים פורעי החוק אשר מבריחים סחורות לרוב, ואילו אתה כתבת לנו את הציצוי בתורתך: לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים'.

הסבר נפלא כתב הרה"ק רבי נתן זצ"ל, תלמידו הגדול של רבינו חנוך מברסלב זיע"א, בזוהר הקדוש (ח"ב דף גמג) כתוב שהחמץ רומז ליצר הרע. המתבונן בחמץ יבחין כי כל מהותו של החמץ הוא אוויר, רוח, נפח שאין בו ממש. שכן כמות הקמח אינה גדולה, וגם המים שלשו בקמח אינם מתרבים, רק השמרים הם

מאת הבה"ח אברהם ישי שניאור נ"י

להחכים

ק'רש ורחץ ברפס יחץ' (מתוך התורה)

הגה"ק רבי מנחם מנדל מוישיצא זיע"א ורש את סימני ליל הסדר: קדש ורחץ - אם רצונך להתקדש ולטהר את עצמך, אוי' 'רפס' - ראשי תיבות כלל ראשון פה סתום. אבל 'יחץ מגיד' - מה שאתה צריך להגיד, חלוק ותאמר רק חצי ממה שרצית לומר! ועל ידי כך, 'מוציא מצה' - תחסוך מעצמך מחלוקות ומריבה, שכל מחלוקת ומריבה היא 'מזרח סוך' - כרוך שם מזרח וצרות, ואם תקיים את הסימנים הללו, תזכה ל'שולחן עורך' - פרנסה טובה ול'צפון' - לזהב הבא מצפון, שהרוצה להעשיר יצפן, ומחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות, ולבך הלל נרצה - תהיה לך הרחבת הדעת ותוכל לבקר ולהודות לה' יתברך ותהא רצוי לפניו.

העלון מוקדש

לעילוי נשמת הרה"ג רבי יוסף מיכאל אברל בן רינה זצ"ל, הנה"ק רבי גדליה משה בן רבי שלמה זצ"ל, רבי אברהם שניאור בן זוהרה ז"ל, רבי יעקב שניאור בן זוהרה ז"ל, זוהרה שניאור בת פרחיה ז"ל, רבי אליהו שניאור בן זוהרה ז"ל, יששכר בחובט בת תמו ז"ל, אהרן בחובט בת תמו ז"ל, פונגדה אינליב בן טורי ז"ל, רבי שלום צור בן דוד ורות מלכה ז"ל, רבי אליהו טור בן איטו ז"ל, יוסף גבאי בן עזריה ז"ל, שלמה גבאי בן מסודי ז"ל, גבריאל גבאי בן מסודי ז"ל, יהודה תורלמן בן חביב ז"ל, דוה מור יוסף בן קיט ז"ל, מסודי גבאי בת עשה ז"ל, זוהרה בארון בן מרים ז"ל, יצחק ז"ל בן טאוס שתי'ל, חיים רחמים בן מרים ז"ל, יעקב אריר בן עשה ז"ל, פריץ בן שטרנה ז"ל, פורטנה בת עזש ז"ל, אבנר בן פורטנה ז"ל, דוד בן פורטנה ז"ל, יעקב בחובט בר איה ז"ל, שלמית בת פורטנה דידי ז"ל, גאל סימון בן אלס ז"ל, אליאם בן מסודי ז"ל.

לרפואת זנת בת איהה ר"ה, הלל אלס בת שש ר"ה, רחל צור בת ריטה ר"ה, דוד אינליב בן סביה ר"ה, תה תמר בת פורטנה רבקה ר"ה, להצלת אברום צור בן אסתר ושלום ז"ל, ישראל ושי שניאור וב' ז"ל, לייט בת זנט ר"ה, יגל דוד ונהוראי בני לייט ר"ה, בוק טיי וב' ר"ה, שחר וליטל שניאור וב' ר"ה, משפחת רחמים וב' ר"ה, יעקב וטל תלג וב' ר"ה, הרב שמואל בן יוחאי בן איהה שליט"א וב' ר"ה, אליאם בת בלה ר"ה.

תפוחי אדמה למכירה

מגיד המישרים הגה"צ רבי אהרן טויסציג שליט"א סיפר סיפור ששמע מכלי ראשון משרידי חרב, אוד מוצל מאש, רבי הלל רוטשטיין ע"ה מבאר שבע. אמו ע"ה היתה מהמבטלות בבית עמוד החסד הצדיק רבי ישעיה בן רבי משה מקרעסטיר זצ"ל.

רבי ישעיה היה ידוע כמכניס אורחים שאין דוגמתו, ושולחנו ערוך לכל. והיה טורח בעצמו להכניס אורחים ולשרתם ללא כל גיגוני כבוד. שנה אחת היה מחסור חמור בתפוחי אדמה, שהם המאכל העיקרי בפסח במדינות אשכנז. לא שהם היו יקרים, פשוט לא היו בנמצא. ומה יאכלו בפסח? שלח רבי ישעיה שלוחים לצפון ולדרום, למזרח ולמערב, לחפש ולמצא היכן אפשר להשיג תפוחי אדמה. אך כולם שבו בידים ריקות על פי השמועה בעיר פלוגית יש גוי וברשותו מחסנים גדושים, אבל אינו פותח ואצרותיו. כנראה מחכה שהמחיר יאמיר. הורה הרבי לשכור עגלה ומילא אותה בשקים מלאים מטבעות ושטרות. מהיכן השיג את הכסף? כנראה נטל הלוואות בסכומי עתק, לקח עמו שני אנשים ונסעו לעירו של הגוי. בהגיעם אל העיר פגשו את הסוחר שהינו גוי קשיש. שאלו רבי ישעיה בכמה יאות למכור לו את תפוחי האדמה.

הגוי שאף ממקטרתו והפריח ענן עשן. "אינם למכירה", הפטיר באדישות. "מחכה אתה שמחירים יוכלו", אמר הרבי בהבנה. "אכפיל את המחיר כבר עתה". עוד ענתה עשן: "אינם למכירה". "הלא ירקבו במחסנים", אמר הרבי. "בוא יבול חדש, טר, ובשפע. חבל. נקוב במחיר, ותקבל".

"איני זקוק לכסף", הפתיע הגוי. "הרי עיניך הרואות, כבר זקנתי. מה אעשה בכסף כה רב?" לא מובן. "אם אינך זקוק לכסף, תן לנו אותם בחינם. היהודים זקוקים לתפוחי אדמה לפסח, אחרת, ירעבו חלילה. זקנים עם גערים, נשים וחוליים". "לא למכירה", קטע הגוי את דבריו.

"מה אתה רוצה תמורתם? יש לך משאלה? אתפלל עליה!" אמר רבי ישעיה והגוי הוציא את מקטרתו מפיו. "אני רוצה את כל העולם הבא של הרבי!"

השומעים היו המומים מבקשתו הגוי ושבעתיים מתשובתו של הרבי: "אני מסכים". "סוחר אני, יכתוב שטר מכירה כדת וכדין", אמר הגוי. "אין בעיה", שב הרבי ואמר: בו במקום נערוך הסכם חתום. הגוי מעביר את כל מחסני תפוחי האדמה לרשות הרבי, ומקבל תמורתם את כל העולם הבא שלו. ארבעה חתמו, שני המלוים היהודים ושני משרתי הסוחר. וכמוכן, חתימת הרבי ולהבדיל הגוי. פנה הרבי לשני מלויו: "אני מצוה עליכם שלא לספר אף מילה על מה שארע פה! ועתה, לכו ותשכרו עגלות לרוב, שיביאו את שקי תפוחי האדמה לקרעסטיר".

שיירות העגלות הגיעה לעיר, טעונה בשקי תפוחי אדמה לרוב, והעיר קרעסטיר צהלה ושמחה. עשרות סעדו על שלחן הרבי, והשאר קיבלו תפוחי אדמה כרצונם באפס כסף וחגגו את החג הקדוש בדיצה ובצהלה.

לאחר החג לא יכול היה הגבאי לנצור עוד את הסוד, וגילה אותו כמוזבן בסודי סודות ובתנאי שלא יפורסם ברבים, אולם לבסוף הסיפור התגלה והעיר קרעסטיר היתה כמרוקחה. התקבצו ובאו וטענו כולם בסערות רוחות: "הייתכן?! הרבי ימכור את העולם הבא שלו, ועוד את כל העולם הבא, עבור... תפוחי אדמה?!" התרגש הרבי וקרא בקול: "דעו נא יהודים יקרים, כל העולם הבא של ישעיה הלא אינו שווה מאומה אם יהיה יהודי אחד בקרעסטיר שלא יחזו לו תפוחי אדמה בפסח!".

זהו הסוד של היהודים!

שאלו פעם את הרבי מבעל, הרה"ק רבי יששכר בער זיע"א, מדוע אנו אומרים בליל הסדר "אחד מי יודע?", ועונים "אחד אלוקינו", הלא דאי שאנו יודעים זאת, הרי אמונה זו מלווה אותנו בכל ימות השנה?

השיב הרבי: עשיר גדול לעולם אינו מגלה כמה כסף יש לו. מתי הוא מגלה? אלא אם הוא שחה כמה כסות של יין, אז נפתח פיו והוא מגלה את כל סודותיו. כמו שאמרו חז"ל (עירובין סג): "נכנס יין - יצא סוד". אף אנתו, כל השנה אין אנו מדברים על אצרותינו. אולם לאחר ששתינו ארבע כוסות יין, נפתח לו הפה מאליו ואנו מספרים ומגלים לכולם את כל האצרות הטמונים בנו "אחד אני יודע, אחד אלוקיני שבשמים והארץ". זהו הסוד שלנו!

להורות

מצוות הסבה

שאלה: מדוע צריכים להסב בליל הסדר? וכיצד ינהג מי ששכח להסב?

תשובה: בכל אחד מארבעת הכזיתות וארבעת כוסות היין צריך לאכול ולשתות בהיסבה (שולחן ערוך סי' תעב טז) ושני טעמים נאמרו בכך. האחד, כדי להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא ממצרים, ולכן צריך להסב דרך חירות שכך נוהגים בני חורין (ישי" פסחים נג: עפ"י הירושלמי פסחים פ"ה א), והשני, שמא יקדים קנה לווישט, וכשמסייב על צד שמאל הקנה נסגר והווישט נפתח ודרכו יורד האכול, אך אם יסב לצד ימין הקנה יפתח והווישט יסגר ויבוא לידי סכנה (שולחן ערוך סי' תעב טז, משה בודה ס"ק א).

אופן ההסבה הוא שיטה את גופו לצד שמאל בזווית של 45 מעלות, ואם היסב לצד ימין כאילו לא היסב (שולחן ערוך שם), אך ראוי להדר ולהשתדל להסב הסבה נוחה שירגיש בנה, ואם היסב ולא הרגיש בנה יצא ידי חובתו (לקט יסוף פסח ר"ג עמ' קד) ואיטור יד שהיסב לצד ימין יצא ידי חובתו (משה בודה שם, ק"חיים אתם), וחולה שאינו יכול להיסב לצד שמאל, יסב לצד ימין, ובדיעבד אם לא היסב יצא (חזון עובדיה פסחים ע"ט).

ובדיעבד אם לא היסב צריך לחזור לאכול ולשתות בהסבה בלא ברכה (שולחן ערוך שם ט"ז) אולם בכורך שהוא הכזית השלישי, אם אכל בלא הסבה וקשה עליו לחזור ולאכול שוב בהיסבה פטור, אך המחמיר בכל זאת לאוכלו שוב בהיסבה, תבוא עליו ברכה (חזון עובדיה פסחים ע"ט א), וכמו כן באפיקומן שהוא הכזית הרביעי, אם אכלו בלא הסבה וביין ברכת המזון יצא ידי חובה, ואם עדין לא בירך ואין האכילה קשה עליו יחזור ויאכל בהיסבה (חזון עובדיה פסחים ע"ט ב).

מכל מקום מנהג הספרדים שהנשים מסיבות ואין דרך הבעל להקפיד שלא תסב, ואין לשנות מהמנהג, מכל מקום נשים שאכלו או שתו בלא הסבה אינן צריכות לחזור (שולחן ערוך סי' תעב ט"ז, חזון עובדיה פסח ע"ט ו) ויש אומרים שנשים שלנו שחשובות וחייבות בהיסבה, ולכן אם יכולה תאכל הכזית ותשתה יין שוב בהיסבה (שולחן ערוך סי' תעב ט"ז).

בית מדרש להאיר
בראשות הרב יעקב שניאור שליט"א

הודעה מש"מזת
לכל ציבור שווארי התורה בעירנו
שיעור תורה יומי באווירה נעימה ומיוזגת
מפי הרב יעקב שניאור שליט"א

18:00 - שיעור
20:00 - תפילת ערבית

בולצ'ר בית הספר זב"ד - רחוב הרב קוק 4 חדרה
ברוכים הבאים
טעמו וראו כי טוב ה'